

מרכז דניאל

ליהדות מתקדמת

בית דניאל // קהילת יפו // משכנות רות // קהילת הלב

הגדת הכתר

הגדה של פסח לימינו אלה
[הצעה לסדר מקוצר]
ניסן תש"פ 2020

בית דניאל

הרב מאיר אזרי, הרבה גליה סדן, החזן פרדי פאר, המוסיקאי שמעון סמיט

משפחות יקרות,
ההגדה שלפניכם היא הגדה מקוצרת. גם ההגדה המסורתית
השתנתה לאורך הדורות, אך המצווה העיקרית נשארה בעינה
– לספר ביציאת מצרים. הגדה זו משמרת רעיון זה ומציעה
מתכונת שונה וקצרה, שעשויה להתאים למשפחות רבות.
מבית דניאל שלוחה לכם ברכת פסח שמח ומרומם נפש.
חג שמח!

* בפונט הזה תמצאו דברי הסבר קצרים.

בית דניאל – בני דן 62 ת"א 03-5442740
משכנות רות דניאל – שד' ירושלים 47 יפו 03-5264526 | קהילת דניאל ביפו
קהילת הלב – רש"י 52 ת"א 052-8490259
 www.beit-daniel.org.il מרכזי דניאל ליהדות מתקדמת

מה צריך?

יין או תירוש בכמות מספקת
גביעי יין למשתתפים ולמשתתפות

מצות

חרוסת

מרור (חזרת או חסה)

"זרוע" (כנף או רגל של עוף)

ביצים קשות

כרפס (פטרוזיליה, סלרי או תפוח-אדמה)

גביע חגיגי לאלוהי הנביא

גביע חגיגי למרים הנביאה

הדלקת נרות החג

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו

וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל יוֹם טוֹב.

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם

שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזִמְנֵי הַזֶּה.

יהי רצון מלפניך, ה' אלוהינו ואלוהי אבותינו ואמותינו, שתשכן
במעוננו ובלבנו שלום, שלווה ושמחה החג, ותשלח בריאות טובה
לקרובינו ואהובינו ולעולם כולו. יאיר אורם של נרות החג את
נשמתנו, ונזכה לשמוח בחלקנו ולברך על הזכות לחגוג את היום
הקדוש הזה. ברוך אתה ה', שומע תפילה.

קָדֵשׁ	וּרְחֹזֵן
כַּרְפָּס	יִזְזֵן
מִגִּיד	רְחֹזֵה
מוֹצֵיא	מִצֵּה
מֵרֹר	כוֹרֵךְ
שׁוֹלְזֵן	עוֹרֵךְ
צִפּוֹן	בֵּרֵךְ
הַלֵּל	זֵרֵה

כּוֹס ראשונה קָדֵשׁ

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.
 בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עַם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לְשׁוֹן
 וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וַתִּתֵּן לָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (בשבת: שבתות למנוחה ו)
 מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה. חֲגִים וְזִמְמִים לְשִׂשׁוֹן. (את יום הַשַּׁבָּת הַזֶּה ו) אֶת יוֹם חַג
 הַמִּצּוֹת הַזֶּה זְמַן חֲרוּתֵנוּ (באהבה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיְצִיאַת מִצְרָיִם. כִּי בָנוּ
 בְּחֵרָתְךָ וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים. (ושַׁבָּת) וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁךָ (באהבה וברצון)
 בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הִנְחַלְתָּנוּ: בְּרוּךְ אַתָּה ה' מִקְדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת ו) יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמִינִים.
 בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
 שֶׁחֲחִיבֵנו וְקִיָּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזִמְנֵי הַזֶּה.

רזזק

נטילת ידיים ללא ברכה

נמזוג את כוס מרים, כוס מים חיים וטובים!

כרפס

ברכת פרי האדמה

הטבילה הראשונה מבין שתי הטבילות שבסדר, אותן אנו מזכירים בקושיות:
"הלילה הזה [מטבילין] שתי פעמים". ניטול כרפס, נטבול אותו במי מלח ונברך:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה

חג האביב

שְׁמוֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעֲשֵׂיתָ פֶסַח לִי אֱלֹהֶיךָ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב
הוֹצִיאָךָ יי אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לַיְלָה.
ספר דברים פרק טז

מילים: מתוך שיר השירים
לחן: נחום היימן

נִיצְנִים נִרְאוּ, נִרְאוּ בְּאֶרֶץ
עַת זְמִיר הַגִּיעַ, עַת זְמִיר.
נִיצְנִים נִרְאוּ, נִרְאוּ בְּאֶרֶץ
עַת זְמִיר הַגִּיעַ, עַת זְמִיר.

כִּי הִנֵּה, סֵתוֹ עָבַר, סֵתוֹ חָלַף-הֶלֶךְ לוֹ
הַגִּפְנִים סִמְדָר נִתְּנוּ, נִתְּנוּ רִיחָם.
כִּי הִנֵּה, סֵתוֹ עָבַר, סֵתוֹ חָלַף-הֶלֶךְ לוֹ
הַגִּפְנִים סִמְדָר נִתְּנוּ, נִתְּנוּ רִיחָם.

לחֶמֶן

חציית המצה האמצעית לשני חלקים –
החלק הקטן יוצפן כאפיקומן. החלק הגדול יוחזר אל מקומו.
מפרשי ההגדה ראו בחציית המצה סמל לא רק לעינוי והסבל של אבותינו
ואמותינו במצרים, אלא גם כסמל לעוני –
כעני החוצה את פת לחמו, אוכל את חלקה ומצפין את יתרתה.

מִצֵּה

סדר סיפור יציאת מצרים

מגביהים את הקערה, מצביעים על המצות ואומרים:

בבהילו (=בבהילות, בחיפזון) יצאנו ממצרים.

**הָא לְחֶמֶא עֲנִיא דִּי אֶכְלוּ אַבְהֶתְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם.
כָּל דְּכַפִּין – יִיתִי וְיִיכַל, כָּל דְּצָרִיף – יִיתִי וְיִפְסַח.
הַשְׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל.
הַשְׁתָּא עַבְדִּי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוּרִין.**

זה לחם העוני שאכלו אבותינו בארץ מצרים,
כל הרוצה יבוא ויאכל, כל הצריך יבוא ויפסת.
השנה בארץ ישראל, לשנה הבאה בארץ ישראל של שלום.
השנה בני חורין בגוף, לשנה הבאה בני חורין ברוח.

הקושיות

מה נשתנה הלילה הזה, מכל הלילות?

שבכל הלילות, אנו אוכלים חמץ ומצה; הלילה הזה, כולו מצה.
שבכל הלילות, אנו אוכלים שאר ירקות; הלילה הזה, כולו מרור.
שבכל הלילות, אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת; הלילה הזה, שתי פעמים.
שבכל הלילות, אנו אוכלים בין יושבין ובין מסובין; הלילה הזה, כולנו מסובין.

עבדים היינו עתה בני חורין!

עבדים היינו, לפרעה במצרים; ויוציאנו ה' אלוהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואילו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ואימותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו כולנו חכמים, כולנו נבונים, כולנו יודעים את התורה – מצווה עלינו לספר ביציאת מצרים;

וכל המרבה לספר ביציאת מצרים, הרי זה משובח.

אנחנו מספרים ומספרות, אבל לא לכולם הרצון או היכולת לשמוע במידה זהה. יש מגוון מסובים ומסובות מסביב לשולחן הסדר, ואת המגוון הזה מסמלים ארבעת הבנים וארבע הבנות:

חכם, מה הוא אומר?

"מה העדת והחקים והמשפטים אשר צוה יי אלהינו אתכם?" (דברים ו).
אף אתה אמור לו כהלכות הפסח: "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן".

רשע, מה הוא אומר?

"מה העבדה הזאת לכם?" (שמות יב, כו).
לכם, ולא לו; ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל וכפר בעיקר, אף אתה הקהה את שיניו, ואמור לו: "בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים" (שמות יג, ח) – לי, ולא לו; אילו היה שם, לא היה נגאל.

תם, מה הוא אומר?

"מה זאת?" (שמות יג, יד).
ואמרת אליו: "בחזק יד הוציאנו יי ממצרים מבית עבדים" (שם).

ושאינו יודע לשאול, את פתח לו –

שנאמר: "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים" (שמות יג, ח).

כַּנְגֵד אַרְבַּע בְּנוֹת דְּבָרָה תוֹרָה:

אחת חכמה, אחת כועסת, אחת תמה ואחת שאינה יודעת לשאל.

חֲכָמָה מה היא אומרת? – מה העדות והחקים והמשפטים אשר הורישו אבותינו ואמותינו לנו?

אף אתם אמרו לה: "עדות" – על שום שאמותינו גם הן עדות לאותו הנס. "חקים" – על שום שנתנו לנו חקים לשוח בצלם ולהשיח בהם, שנאמר: "ואשיחה בחקיך" (תהלים קיט, מח). "משפטים" על שום: מלים, שירה, פרשנות מתחדשת, טיוב ותקון, שאנו מחיבים בהם.

כּוֹעֶסֶת מה היא אומרת? מה העבודה הזאת לנו?

אף אתם פרשו ידיכם לקראתה ואמרו לה: גם לך חלק בליל יציאת מצרים הַזֶּה, שנאמר: "בשכר נשים צדקניות... נגאלו ישראל ממצרים" (בבלי, סוטה יא ע"ב) וגם קולך ראוי לו שישמע מתרונן בשירת החרות, שנאמר על מרים הנביאה: "ותצאן כל הנשים אחריה בתפים ובמחלת" (שמות טו, כ).

תְּמָה מה היא אומרת? מה זאת?

ואמרתם אליה: "בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים". "אדם" – כל אדם, שנאמר: "זכר ונקבה בראם... ויקרא את שמם אדם" (בראשית ה, ב). "עצמו" מה טעמו? לכל אחד ואחת מאתנו מצרים, שאותה אנו מצוים להפיר, שאותה אנו מצוים לצאת, שאותה אנו מצוים להוציא מקרבנו.

שאינה יודעת לשאל

אתם פתחו ואמרו לה: "הרימי אל תיראי" (ישעיהו מ, ט) "כי קולך ערב" (שיר השירים ב, יד). כחכו וגרע וימעט בלעדיו. "בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו בצאננו ובבקרנו נלך כי חג ה' לנו" (שמות י, ט) כי שתפים בלנו ביציאת מצרים. מי יתן ובשמחת חרותנו נהיה קשובים לקולות כל באי עולם.

הרבה תמר דבדבני והרבה דליה מרקס

**והיא שעמדה לאבותינו ולנו
והיא שעמדה לאמותינו ולנו
שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו,
אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו,
והקדוש ברוך הוא, מצילנו מידם.**

ההגדה, ברובה, היא מדרשים (פרשנויות של חז"ל) לארבעה פסוקים מספר דברים פרק כו (ה-ח):

**אֲרָמִי אֲבֹד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיִם וַיִּגְר שָׁם בְּמִתֵּי מֶעֶט וַיְהִי-
שָׁם לְגֹי גָדוֹל עָצוּם וְרַב וַיִּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים וַיַּעֲנוּנוּ
וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבָדָה קָשָׁה וַנִּצְעַק אֶל-ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
וַיִּשְׁמַע ה' אֶת-קִלְנוּ וַיִּרְא אֶת-עַנְיֵנוּ וְאֶת-עֲמָלָנוּ וְאֶת-
לַחֲצֵנוּ וַיּוֹצֵאֲנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה וּבְמָרָא
גָּדֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמִפְתֵּיִם.**

ובימינו אלה, משקמה מדינת ישראל, נוסיף את פסוק ט:

**וַיִּבְאֵנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּתֶּן-לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶרֶץ
זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ.**

נקרא את הפסוקים, נסביר אותם למסובות ולמסובים, ונספר בקצרה ובעל פה את סיפור יציאת מצרים. בדורות שונים חוברו הגדות שונות, ואף אנו יוצרים הגדה משלנו, ומספרים כמיטב הבנתנו.

אפשר להוסיף כאן סיפור אישי של אחד או אחת מבני המשפחה, על "יציאת מצרים" שלו או שלה, מסע החיים שהביאנו עד הלום.

וכל המרבה לספר, הרי זה משובח!

עשר המכות

מנהג הוא לשפוך טיפות יין מהכוס של היין בשעה שמזכירים כל מכה ומכה – לפי שעל ידי כך אנו מעידים ששמחתנו נתמעטה ואינה שלמה, מפני שישועתנו הוכרחה לבוא על ידי עונשים על בני אדם אחרים. אף על פי שכך היא מידת הדין, שיקבלו עונשים בעד מעשיהם הרעים. וכן אומר הכתוב "בנפול אויבך אל תשמח" (משלי, כד). דון יצחק אברבנאל

מטיפים או שופכים יין מן הכוס על כל מכה ומכה וכן על סימני המכות.

דם, צפרדע, כינים,

ערוב, דבר, שחין,

ברד, ארבה, חושך, מכת בכורות.

רבי יהודה היה נותן בהם סימן, דצ"ך עד"ש באח"ב.

כמה מעלות טובות למקום עלינו

אילו	הוציאנו ממצרים	ולא	עשה בהם שפטים	דיינו
אילו	עשה בהם שפטים	ולא	עשה באלוהיהם	דיינו
אילו	נתן לנו את ממונם	ולא	קרע לנו את הים	דיינו
אילו	קרע לנו את הים	ולא	העבירנו בחרבה	דיינו
אילו	העבירנו בחרבה	ולא	שקע צרנו בתוכו	דיינו
אילו	שקע צרנו בתוכו	ולא	ספק צרכנו במדבר	
דיינו	ארבעים שנה			
אילו	ספק צרכנו במדבר	ולא	האכילנו את המן	דיינו
	ארבעים שנה			
אילו	האכילנו את המן	ולא	נתן לנו את השבת	דיינו
אילו	נתן לנו את השבת	ולא	קרבנו לפני הר סיני	דיינו
אילו	קרבנו לפני הר סיני	ולא	נתן לנו את התורה	דיינו
אילו	נתן לנו את התורה	ולא	הכניסנו לארץ	
דיינו	ישראל			
אילו	הכניסנו לארץ	ולא	בנה לנו את בית	דיינו
	ישראל		הבחירה	

רבן גמליאל אומר, כל שלא אמר שלושה דברים
אלו בפסח, לא יצא ידי חובתו –

פסח, מצה, ומרור.

נסביר לילדים ולילדות מהם

"פסח [קורבן הפסח בליל יציאת מצרים], מצה, ומרור".

בכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים שנאמר: "והגדת לבנך ביום ההוא בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים" (שמות, יג, ח), שלא את אבותינו בלבד גאל הקדוש ברוך הוא, אלא אף אותנו גאל עמהם – שנאמר "ואותנו, הוציא משם, למען הביא אותנו, לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו" (דברים ו, כג).

לפיכך אנו חייבים להודות להלל לשבח לפאר לרומם לגדל להדר לנצח ולברך למי שעשה לנו ולאבותינו ולאימותינו את כל הנסים האלו, והוציאנו מעבדות לחירות, מיגון לשמחה, מאבל ליום טוב, מאפלה לאור גדול ומשעבוד לגאולה; ונאמר לפניו שירה חדשה, **הללו יה**.

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לוֹעֵז.
הִיְתָה יְהוּדָה לְקִדְשׁוֹ וְיִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁלוֹתָיו.
הַיָּם רָאָה וַיִּנָּס. הַיַּרְדֵּן יָסַב לְאַחֹר.
הַהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים. גְּבְעוֹת כְּבָנֵי צֶאֱן.
מֵה לָּף הַיָּם כִּי תָנוּס, הַיַּרְדֵּן תִּסָּב לְאַחֹר,
הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים, גְּבְעוֹת כְּבָנֵי צֶאֱן?
מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלֵי אָרֶץ, מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב.
הַהֶפְכִי הַצּוּר אֶגָּם מִיָּם, חֲלִמִישׁ לְמַעֲיָנוּ מִיָּם. תְּהִלִּים קִיד

כוס שנייה

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגָּפֶן.

רזיזה

נטילת ידיים לפני הסעודה

ברוך אתה יי אלוהינו מלך העולם
אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על נטילת ידיים.

מוציא

ניקה בידינו את שלוש המצות ונברך:

ברוך אתה יי אלוהינו מלך העולם המוציא לחם מן הארץ.

מצה

ברוך אתה יי אלוהינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו
וציוונו על אכילת מצה.

מרור

ניטול מרור ונטבול במעט חרוסת באופן שנותר טעם מר בפה.
זהו הטיבול השני במהלך הסדר, עליו שרנו "שבכל הלילות אין אנו מטבילים
אפילו פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים". נברך:

ברוך אתה יי אלוהינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו
וציוונו על אכילת מרור.

כורך

נבצע מהמצה התחתונה ונכרוך אותה במרור (ואפשר גם בחרוסת) ונאמר:
כן עשה הלל בזמן שבית המקדש היה קיים היה כורך פסח,
מצה ומרור ואוכל ביחד לקיים מה שנאמר: "על מצות
ומרורים יאכלהו" (שמות יב, ח).

שׁוֹכְזִין עוֹרֵךְ

בתאבון!

צִפּוֹן

נשלח את הילדים והילדות לחפש את האפיקומן, ולאחר שימצאו אותו נחלק את
האפיקומן למסובים ולמסובות ונאמר:
זכר לקרבן הפסח, הנאכל על השובע.

בֵּרֵךְ

נמזוג כוס שלישית ונברך את ברכת המזון:

ברכת המזון בקצרה

שיר המעלות.

בְּשׁוּב יי אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הֵיינוּ כְּחִלְמִים.
אֲז יִמְלֵא שְׁחֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה.
אֲז יֵאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְּדִיל יי לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהִים,
הַגְּדִיל יי לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, הֵיינוּ שְׂמֵחִים.
שׁוּבָה יי אֶת שְׁבִיתֵנוּ כְּאֶפְיָקִים בְּנֶגֶב.
הַזְרָעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ.
הַלֹּחַף יִלֵּךְ וּבִכָּה נִשְׂא מְשֶׁךְ הַזְרַע,
בֹּא יבֹּא בְּרִנָּה, נִשְׂא אֱלֹהֵינוּ.

המזמן:	חברי וחברותי נברך.
המסובים:	יהי שם יי מברך מעתה ועד עולם.
המזמן:	ברשות חברי וחברותי, נברך (בעשרה מוסיפים: אלוהינו) שאכלנו משלו.
המסובים:	ברוך (בעשרה מוסיפים: אלוהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו.
המזמן:	ברוך (בעשרה מוסיפים: אלוהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו
המסובים:	ברוך הוא וברוך שמו.

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הִזַּן אֶת הָעוֹלָם בְּלוֹ. בְּטוֹבוֹ בָּחַן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים. הוּא נוֹתֵן לֶחֶם לְכָל בֶּשֶׂר. כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד. וּבְטוֹבוֹ הַגְּדוֹל תִּמְיֵד לֹא חֶסֶר לָנוּ וְאֵל יַחְסֵר לָנוּ מִזֶּן לְעוֹלָם וָעֵד. בְּעֵבוֹר שְׁמוֹ הַגְּדוֹל. כִּי הוּא אֵל זָן וּמְפָרֵס לְכָל וּמְטִיב לְכָל וּמְכִין מִזֶּן לְכָל בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא.
בְּרוּךְ אַתָּה ה'. הִזַּן אֶת הַכֹּל.

נוֹדָה לָךְ ה' אֱלֹהֵינוּ. עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לְאַבּוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וּרְחֹבָה. וְעַל שֶׁהוֹצַאתָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וּפְדִיתָנוּ מִבַּיִת עֲבָדִים. וְעַל אֲכִילַת מִזֶּן שְׂאֵתָה זָן וּמְפָרֵס אוֹתָנוּ תִּמְיֵד בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה. כְּכַתּוּב: וְאֲכַלְתָּ וְשִׂבַּעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ עַל הָאֶרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ. בְּרוּךְ אַתָּה ה'. עַל הָאֶרֶץ וְעַל הַמִּזֶּן.

אלוהינו ואלוהי אבותינו ואמותינו, יעלה ויבוא ויפקד ויזכר זיכרוננו וזיכרון אבותינו ואמותינו, וזיכרון ירושלים עיר קודשך וזיכרון כל עמך בית ישראל וכל העולם כולו לפניך, לפליטה לטובה לחן ולחסד ולרחמים ולחיים ולשלום ביום חג המצות הזה. זוכרנו ה' אלוהינו בו לטובה ופקדנו בו לברכה והושיענו בו לחיים טובים. ובדבר ישועה ורחמים חוס וחנינו ורחם עלינו כי אליך ענינו, כי אל מלך חנון ורחום אתה. **ברוך אתה ה' בונה ברחמיו ירושלים. אמן.**

הרחמן הוא יתברך בשמים ובארץ.

הרחמן הוא יפרנס אותנו ואת כל יושבי ויושבות עמו ועולמו בכבוד.

הרחמן הוא יברך את מדינת ישראל ראשית צמיחת גאולתנו.

הרחמן הוא יברך חיילי וחיילות צבא ההגנה לישראל.

הרחמן הוא ישכין שלום בין בניה של הגר ובניה של שרה.

הרחמן הוא ייתן לנו ולכל ברואי העולם בריאות טובה ואריכות ימים.

הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא הזכור לטוב ואת מרים, ויבשר לנו

בשורות טובות ישועות ונחמות.

במרום ילמדו עלינו זכות שתהא למשמרת שלום ונישא ברכה מאת ה' וצדקה

מאלוהי ישענו, ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלוהים ואדם.

בשבת: **הרחמן** הוא ינחילנו יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו טוב.

עושה שלום במרומו הוא יעשה שלום עלינו

ועל כל ישראל ועל כל יושבי תבל ואמרו אמן.

כוס שלישית

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגָּפֶן.

נמזוג את כוסו של אליהו המסמלת את הגאולה ונפתח את הדלת.
מומליץ, במיוחד בימים אלה, לבחור באהבה ולא בנקמה.

שפוך אהבתך על הגויים אשר
ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך לא
בשמך קוראים, בגלל חסדים
שהם עושים עם זרע יעקב
ומגינים על עמך ישראל מפני
אוכליהם. יזכו לראות בסופת
בחיך ולשמח בשמחת
גנייך.

מתוך כתב יד של הגדה משנת 1521, המיוחסת לנכדו של
רש"י

שפוך חמתך על הגויים אשר לא
ידעך ועל ממלכות אשר בשמך לא
קראו, כי אכל את יעקב ואת נוהו
השמו. שפך עליהם זעמך וחרון אפך
ישיגם. תִּרְדֹּף בָּאֶף וְתִשְׁמִידִם מִתַּחַת
שְׁמֵי ה'. (איכה ג סג).

נשתה מעט מכוסו של אליהו, לכבוד קוממיות ארצנו ולכבוד הזכות
לחיות בה חיי חופש. נזכיר את פסוק ט' אותו הוספנו לפסוקי ה"מגיד",
פסוק המברך על השיבה לארץ.

וַיְבִיֵּנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּתֵּן-לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ
הַזֹּאת, אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ.

הלל

נמזוג כוס רביעית ונוסיף פסוקי הלל:

פְּתַחוּ לִי שַׁעַר צְדָק אָבֹא בָם אֲוֹדָה יְהוָה.
זֶה הַשַּׁעַר לִי צְדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ.
אֲוֹדֶה כִּי עֲבִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה.
אָבֵן מֵאֶסֶר הַבּוֹנִים הִיְתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה.
מֵאֵת יי הִיְתָה זֹאת. הִיא נִפְלְאת בְּעֵינֵינוּ.
זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יי. **נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בוֹ.** תהילים קיח

אָנָּה יי הוֹשִׁיעָה נָּא.

אָנָּה יי הוֹשִׁיעָה נָּא.

אָנָּה יי הַצְּלִיחָה נָּא.

אָנָּה יי הַצְּלִיחָה נָּא.

כוס רביעית

ברוך אתה יי אלוהינו מלך העולם בורא פרי הגפן.

קרוב יום אשר הוא לא יום ולא לילה
רם הודע כי לך היום אף לך הלילה
שומרים הפקד לעירך כל היום וכל הלילה
תאיר כאור יום חשכת לילה.

הפייטן יב"י

כִּי לֹא נֶאֱמַר, כִּי לֹא יֵאָמֵר.

אָדִיר בְּמְלוּכָה, בְּחֹר בְּהִלְכָה, גְּדוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ " הַמְּמַלְכָה, כִּי לֹא נֶאֱמַר, כִּי לֹא יֵאָמֵר.

דָּגוּל בְּמְלוּכָה, הָדוּר בְּהִלְכָה, וְתִיקוּ יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ " הַמְּמַלְכָה, כִּי לֹא נֶאֱמַר, כִּי לֹא יֵאָמֵר.

זַפְּאֵי בְּמְלוּכָה,, חֶסֶן בְּהִלְכָה טַפְסָרִיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ " הַמְּמַלְכָה, כִּי לֹא נֶאֱמַר, כִּי לֹא יֵאָמֵר.

יְחִיד בְּמְלוּכָה,, כְּבִיר בְּהִלְכָה לַמּוֹדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ " הַמְּמַלְכָה, כִּי לֹא נֶאֱמַר, כִּי לֹא יֵאָמֵר.

מוֹשֵׁל בְּמְלוּכָה,, נוֹרָא בְּהִלְכָה סְבִיבָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ " הַמְּמַלְכָה, כִּי לֹא נֶאֱמַר, כִּי לֹא יֵאָמֵר.

עָנִיו בְּמְלוּכָה, פּוֹדֵה בְּהִלְכָה, צְדִיקָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ " הַמְּמַלְכָה, כִּי לֹא נֶאֱמַר, כִּי לֹא יֵאָמֵר.

קְדוֹשׁ בְּמְלוּכָה, רְחוּם בְּהִלְכָה שְׂנֵאָנָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ " הַמְּמַלְכָה, כִּי לֹא נֶאֱמַר, כִּי לֹא יֵאָמֵר.

תְּקִיף בְּמְלוּכָה, תּוֹמֵךְ בְּהִלְכָה תְּמִימָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ " הַמְּמַלְכָה, כִּי לֹא נֶאֱמַר, כִּי לֹא יֵאָמֵר.

1

אחד מי יודע ?
אחד אני יודע !
אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

2

שנים מי יודע ?
שנים אני יודע !
שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

3

שלושה מי יודע ?
שלושה אני יודע !
שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

4

ארבע מי יודע ?
ארבע אני יודע !
ארבע אמהות, שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

5

חמישה מי יודע ?
חמישה אני יודע !
חמישה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

6

שישה מי יודע ?
שישה אני יודע !
שישה סדרי משנה, חמישה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

7

שבעה מי יודע ?
שבעה אני יודע !
שבעה ימי שבתא, שישה סדרי משנה, חמישה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

8

שמונה מי יודע ?

שמונה אני יודע !

שמונה ימי מילה, שבעה ימי שבתא, שישה סדרי משנה, חמישה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

9

תשעה מי יודע ?

תשעה אני יודע !

תשעה ירחי לידה, שמונה ימי מילה, שבעה ימי שבתא, שישה סדרי משנה, חמישה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

10

עשרה מי יודע ?

עשרה אני יודע !

עשרה דבריה, תשעה ירחי לידה, שמונה ימי מילה, שבעה ימי שבתא, שישה סדרי משנה, חמישה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

11

אחד עשרה מי יודע ?

אחד עשרה אני יודע !

אחד עשרה כוכביא, עשרה דבריה, תשעה ירחי לידה, שמונה ימי מילה, שבעה ימי שבתא, שישה סדרי משנה, חמישה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

12

שנים עשרה מי יודע ?

שנים עשרה אני יודע !

שנים עשרה שבטיא, אחד עשרה כוכביא, עשרה דבריה, תשעה ירחי לידה, שמונה ימי מילה, שבעה ימי שבתא, שישה סדרי משנה, חמישה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

13

שלושה עשרה מי יודע ? שלושה עשרה אני יודע !

שלושה עשרה מדיא, שנים עשרה שבטיא, אחד עשרה כוכביא, עשרה דבריה, תשעה ירחי לידה, שמונה ימי מילה, שבעה ימי שבתא, שישה סדרי משנה, חמישה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

חד גדיא, חד גדיא, חד גדיא.

דזבין אבא בתרי זוזי. חד גדיא, חד גדיא.
ואתא שונרא, ואכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי
זוזי. חד גדיא, חד גדיא.
ואתא כלבא, ונשף לשונרא, דאכלה לגדיא,
דזבין אבא בתרי זוזי. חד גדיא, חד גדיא.
ואתא חוטרא, והפה לכלבא, דנשף לשונרא,
דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי. חד גדיא,
חד גדיא.
ואתא נורא, ושרף לחוטרא, דהפה לכלבא,
דנשף לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי
זוזי. חד גדיא, חד גדיא.
ואתא מיא, וכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהפה
לכלבא, דנשף לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין
אבא בתרי זוזי. חד גדיא, חד גדיא.
ואתא תורא, ושתה למיא, דכבה לנורא, דשרף
לחוטרא, דהפה לכלבא, דנשף לשונרא, דאכלה
לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי. חד גדיא, חד גדיא.
ואתא השוחט, ושחט לתורא, דשתה למיא,
דכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהפה לכלבא,
דנשף לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי
זוזי. חד גדיא, חד גדיא.
ואתא מלאך המות, ושחט לשוחט, דשחט
לתורא, דשתה למיא, דכבה לנורא, דשרף
לחוטרא, דהפה לכלבא, דנשף לשונרא, דאכלה
לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי. חד גדיא, חד גדיא.
ואתא הקדוש ברוך הוא, ושחט למלאך המות,
דשחט לשוחט, דשחט לתורא, דשתה למיא,
דכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהפה לכלבא,
דנשף לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי
זוזי. חד גדיא, חד גדיא.

חד גדיא

מילים: בנימין כספי **לחן:** משה ביק
1937

האזינו חבריא
מעשה בחד גדיא
הספור איש לא בדה
כך כתוב בהגדה!
חד גדיא...

אבא אל השוק הלך
וקנה גדי צח ורך
זה הגדי, גדי עזים
הוא קנה בשני זוזים.
חד גדיא...

החתול ארוך שפם
מחשבה רעה זמם
את הגדי תפס בכף
וטרוף אותו טרף!
חד גדיא...

זאת ראה והתמרמר
הכלבלב שבחצר
לזלל הוא לא סלח
ונשוף אותו נשף!
חד גדיא...

מן החוץ זנק מקל
על הכלב התנפל
ובשצף רב חבט
והפה בו מכל צד!
חד גדיא...

השתולל אז שביב האש
במקל לנקם בקש
התלקח פיו ופף
המקל כליל נשרף!
חד גדיא...

שטף מים, מים גל
על האש קפץ חיש קל
השתרע רגע קט
והאש פבתה מיד!
חד גדיא...

בא השור אל האגם
כל המים הוא לגם
כל המים אשר בו
הוא הכניס אל תוך קרבו!
חד גדיא...

הטבח בחר קרבן
את השור הגרגרן
הוא השחית את הספין
ארוחת בשר הכין!
חד גדיא...

משמים בא מלאך
והפיל את הטבח
שמאן רוחו עצור
ושחט אז את השור!

חד גדיא...
בשמים קול יקרא:
"קץ לרשע קץ לרע
מן הארץ שד יתם
ושלום על העולם!"

חד גדיא...

"און קברֿיטיקו" / חד גדיא בלאדינו

און קברֿיטיקו, פֿלו מֿרקו מי פֿדרא, פֿור דוס לֿבנים, פֿור דוס לֿבנים.

יִנו אל גֿאטו, אי קומֿיו אל קברֿיטיקו, פֿלו מֿרקו מי פֿדרא, פֿור דוס לֿבנים, פֿור דוס לֿבנים.

יִנו אל פֿרו, אי מוריו אל גֿאטו, פֿסקומֿיו אל קברֿיטיקו, פֿלו מֿרקו מי פֿדרא, פֿור דוס לֿבנים, פֿור דוס לֿבנים.

יִנו אל פֿאלו, אי אַחֿרבו אל פֿרו, פֿמוריו אל גֿאטו, פֿסקומֿיו אל קברֿיטיקו, פֿלו מֿרקו מי פֿדרא, פֿור דוס לֿבנים, פֿור דוס לֿבנים.

יִנו אל פּוּאַגו, אי קמו אל פֿאלו, פֿאַחֿרבו אל פֿאַרו, פֿמוריו אל גֿאטו, פֿסקומֿיו אל קברֿיטיקו, פֿלו מֿרקו מי פֿדרא, פֿור דוס לֿבנים, פֿור דוס לֿבנים.

יִנו לֶה אַגוּוּה, אי אַמטו אל פּוּאַגו, פֿקמו אל פֿאלו, פֿאַחֿרבו אל פֿאַרו, פֿמוריו אל גֿאטו, פֿסקומֿיו אל קברֿיטיקו, פֿלו מֿרקו מי פֿדרא, פֿור דוס לֿבנים, פֿור דוס לֿבנים.

יִנו לֶה זָקא, פֿפֿביו לֶה אַגוּוּה, פֿאַמטו אל פּוּאַגו, פֿקמו אל פֿאלו, פֿאַחֿרבו אל פֿאַרו, פֿמוריו אל גֿאטו, פֿסקומֿיו אל קברֿיטיקו, פֿלו מֿרקו מי פֿדרא, פֿור דוס לֿבנים, פֿור דוס לֿבנים.

יִנו אל שוּחט, כֿדגיוּו לֶה זָקא, פֿפֿביו לֶה אַגוּוּה, פֿאַמטו אל פּוּאַגו, פֿקמו אל פֿאלו, פֿאַחֿרבו אל פֿאַרו, פֿמוריו אל גֿאטו, פֿסקומֿיו אל קברֿיטיקו, פֿלו מֿרקו מי פֿדרא, פֿור דוס לֿבנים, פֿור דוס לֿבנים.

יִנו אל מלאך המוות, פֿדגיוּו אל שוּחט, כֿדגיוּו לֶה זָקא, פֿפֿביו לֶה אַגוּוּה, פֿאַמטו אל פּוּאַגו, פֿקמו אל פֿאלו, פֿאַחֿרבו אל פֿאַרו, פֿמוריו אל גֿאטו, פֿסקומֿיו אל קברֿיטיקו, פֿלו מֿרקו מי פֿדרא, פֿור דוס לֿבנים, פֿור דוס לֿבנים.

יִנו אל קדוש ברוך הוא, אי דגיוּו אל מלאך המוות, כֿדגיוּו אל שוּחט, כֿדגיוּו לֶה זָקא, פֿפֿביו לֶה אַגוּוּה, פֿאַמטו אל פּוּאַגו, פֿקמו אל פֿאלו, פֿאַחֿרבו אל פֿאַרו, פֿמוריו אל גֿאטו, פֿסקומֿיו אל קברֿיטיקו, פֿלו מֿרקו מי פֿדרא, פֿור דוס לֿבנים, פֿור דוס לֿבנים.

חסל סדור פסח כהלכתו, ככל משפטו וחוקתו.
כאשר זכינו לסדר אותו, כן נזכה לעשותו.
זך שוכן מעונה, קומם קהל עדת מי מנה.
בקרוב נהל נטעי כנה, פדויים לציון ברנה.

לשנה הבאה בירושלים הבנויה

נְרַצְדָה!

סלאם / מוש בן ארי

עוד יבוא שלום עלינו

עוד יבוא שלום עלינו

עוד יבוא שלום עלינו ועל כולם .

סאלם, עלינו ועל כל העולם

סאלם, סלאם

סלאם, עלינו ועל כל העולם

סאלם, סלאם .

משירי סוף הדרך / לאה גולדברג

למדני אלוהי ברך ויתפלל
על סוד עלה קמל, על נגה פרי בשל;
על החרות הזאת לראות, לחוש לנשם,
לדעת, ליחל, להכשל.

למד את שפתותי ברכה ושיר הלל
בהתחדש זמנך עם בקר ועם ליל.
לבל יהי יומי היום - כתמול שלשום,
לבל יהיה עלי יומי הרגל.

הללויה / יענקל'ה גלפז ומני גל

פרושים ימי בפני האל יודע הוא דרכי
וכל שירי כמו תפילות שולחו למרחקים.
וכשיגיע סוף התוואי אנעל בשקט את חיי
ושיר חדש צעיר וחי יושר הללויה.

הללויה וזה השיר עוד יעלה בכל העיר
והוא חדש והוא צעיר וחי ושר הללויה.

אדם חוזר וקציר יומו צנוע הוא ודל,
ועל גבו צרות החול עומסות לו כמגדל
הוא לפניו רואה פתאום את שתי עיניה של בתו
והוא אז שר והן אתו שרות הללויה.

הללויה וזה השיר עולה מכל פינות העיר
כשהאדם ושתי עיניו ביתו שרים הללויה.

בונה אדם את בניניו מאבן וקלפים.
יום יום טורח ועמל, יום יום הם נטרפים.
אבל אל מול חורבן קלפיו עולה השמש מעליו,
והוא אוסף אותם אליו ושר הללויה.

הללויה וזה השיר
עולה מכל פינות העיר
כשהאדם אוסף את כל קלפיו
ושר הללויה.